

Obnova výroby zbrojní produkce po roce 1995 bude velmi obtížná a finančně nákladná. Tam, kde výroba bude zrušena v současném období, budou tuzemské dodávky po roce 1995 nemožné nebo stejně nákladné jako dovozové.

Vyzbrojování ČSA se v oblasti dodávek výzbroje a techniky stane plně závislé na dovozech ze zahraničí.

Tento stav způsobí další fyzické a morální zaostávání výzbroje a techniky. V některých oblastech nedostatek finančních prostředků neumožní ani zabezpečení potřeb k udržení bojeschopnosti současné výzbroje a techniky. Nedojde-li po krátkém období stagnace (2 až 3leté období) průmyslu (omezení dodávek pro ČSA) k jeho včasnému oživení, může to znamenat zhroucení systému MTZ (vyzbrojování) a narušení obranyschopnosti ČSFR.

Generálmajor Ing. Emil Antušák

ÚLOHA ČS. ARMÁDY V KOMPLEXNÍ STRATEGII OBRANY ČSFR

Ve svém příspěvku považuji za potřebné navázat na předcházející myšlenky autorů. S přihlédnutím na konkrétní úkoly Čs. armády, které zejména z vojenskopolitických poměrů v Evropě vyplývají pro zabezpečení suverenity a územní celistvosti ČSFR, zároveň poukáží na některé vnitřní faktory a operačně strategická východiska pro tvorbu strategie obrany.

Současné vojenskopolitické poměry v Evropě vyžadují nově koncipovat brannou politiku ČSFR. Významné geostrategické položení republiky nás nutí vypracovat a realizovat vlastní koncepci obrany ČSFR jako suverénního státu bez koaličních vazeb, která respektuje hospodářské možnosti i federativní uspořádání státu a zároveň vyžaduje orientovat bezpečnostní politiku směrem k aktivnímu a účinnému zapojení do budovaného bezpečnostního systému v Evropě.

Základ pro řešení těchto požadavků vytváří Vojenská doktrína ČSFR, která byla schválena Federálním shromážděním 20. 3. 1991.

Ve vojenské doktríně jsou vedle politických nástrojů k zajištění bezpečnosti státu jednoznačně formulovány i úkoly ozbrojeným silám a jejich rozhodující součástí - Čs. armádě. Jejím **hlavním úkolem** je na základě zjištění příprav k vojenskému napadení ČSFR odvrátit ohrožení suverenity ČSFR včasným přijetím nezbytných obranných opatření. V případě napadení odrazit pozemní i vzdušný útok agresora z kteréhokoli směru a na kteroukoli

část území ČSFR. Síly, které pronikly na územní republiky, ničit aktivní činností pravidelných nebo mobilizačně rozvinutých sil a zabezpečit obnovení územní celistvosti a suverenity státu.

Koncepci zabezpečení obrany ovlivňují kromě uvedeného hlavního úkolu zásadní způsobem i další doktrinární zásady. Především **není specifikován konkrétní nepřítel** a nejsou ani definovány potenciální hrozby, připouští se ovšem vojenské ohrožení ČSFR. Proto hledáme optimální cesty k zajištění bezpečnosti v nových podmínkách. Na základě vývoje mezinárodní situace a s tím spojených rizik nesmíme dopustit snížení bojové schopnosti armády, ale naopak jsme povinni hledat a aplikovat všechny možné způsoby a opatření pro trvalé zabezpečení spolehlivé obrany státu.

Ozbrojenou obranu státu musí ČSA zabezpečovat samostatně, pouze svými silami opírajícími se o obranný potenciál země. Případný ozbrojený konflikt v našem prostoru se však vždy stane předmětem celoevropského zájmu a z tohoto hlediska nikdy nemůže náš stát zůstat politicky osamocen. Ve své struktuře a činnosti musí mít Čs. armáda obranný charakter s předurčením k odvrácení a odražení možné agrese.

Z uvedených vnějších i vnitřních podmínek a zejména z hlediska bojových možností čs. ozbrojených sil je zřejmé, že použití Čs. armády k obraně ČSFR musí být řešeno co nejeefektivněji a přitom tak, aby byly vytvořeny podmínky pro pružné reagování na základě vývoje konkrétní situace. Není-li definován nepřítel ani druh ozbrojeného konfliktu, musí být armáda připravena plnit celou škálu úloh od demonstrace jednoznačného odhodlání bránit se vojenskou silou, řešení konfliktu lokálního charakteru až po vedení obranné činnosti v konfliktu globálního charakteru. **Obrana našeho státu je přitom vždy chápána jako komplexní úkol celého státu bez ohledu na to, kterékoliv části se konkrétní ohrožení týká.** V tomto smyslu plní Čs. armáda významnou úlohu jako integrující činitel federativního uspořádání státu.

Při absenci konkrétního nepřítel musí být úvahy o použití ČSA podloženy závěry z analýzy objektivně existujících vnějších i vnitřních vojensky významných faktorů. **Negativními faktory, které nelze ovlivnit, jsou například:**

- geostrategický význam území ČSFR, které sice leží mimo hlavní strategické směry evropského válčení, ale dává možnost rozhodujícím způsobem ovlivnit vojenskou situaci v celém středoevropském prostoru,

- operační a taktické směry výhodné pro vedení útoku proti ČSFR a jejich kapacita,
- potenciálně nebezpečné prostory vzniku národnostních konfliktů a ekonomických krizí provázených expanzivními tendencemi,
- počty, složení, dislokace a činnost ozbrojených sil na teritoriu sousedních států, podmínky pro vytvoření takových uskupení, která by představovala konkrétní vojenské ohrožení.

Mezi pozitivní faktory nebo ty, které lze v pozitivní preventivně změnit, patří například:

- pasívní úseky v příhraničních prostorech vylučující masovou činnost vojsk a přirozené terénní překážky bránící postupu útočících vojsk do hloubky území státu,
- mírová dislokace vlastních vojsk, kterou v současné době upravujeme tak, aby umožňovala vytvoření potřebného obranného uskupení na kterémkoli směru a v relativně krátké době,
- příprava vojsk, potřebné změny jejich organizačních struktur, profesionalizace armády a její modernizace.

Na základě analýzy uvedených faktorů a možného vojenskopolitického vývoje v Evropě chcí zdůraznit pro přípravu a zabezpečení obrany ČSFR následující **operačně strategická východiska:**

■ Nejpravděpodobnější variantou ohrožení ČSFR může být **lokální ozbrojený konflikt**. Hlavní nebezpečí spočívá v nepředvídatelnosti šíření a v nekontrolovatelnosti eskalace těchto konfliktů.

Z hlediska obrany ČSFR je nutné brát rovněž v úvahu existenci potenciálních regionů národnostního napětí na vlastním území, v sousedních státech i přítomnost bývalých sovětských vojsk v SRN a Polsku.

Na základě principu **zabezpečení obrany při napadení z kteréhokoli směru** vycházíme z možných rizik současného "přechodného období" ve střední a východní Evropě a obranné úsilí orientujeme na nebezpečné směry.

Předpokládáme, že každému ozbrojenému konfliktu bude zřejmě předcházet období **politického napětí a realizace přípravných opatření** ve vojenské oblasti, jež omezují možnost **nenadálého napadení**.

■ Zatím nemůžeme vyloučit ani možnost vzniku **globální války**. Jednou z příčin jejího vzniku může být nepřehledný zvrat ve vývoji situace v bývalém SSSR. Místo a úloha ČSFR v tomto konfliktu jsou dány dílčím strategickým významem polohy naší země. Přesto je možné předpokládat zapojení ČSFR do konfliktu.

Zabezpečení obrany státu, jeho suverenity a územní celistvosti v tomto případě je v současné době předmětem zkoumání politických i vojenských orgánů státu.

■ Obranu ČSFR, v každém ohrožení, chápeme jako **obranu jednoho uceleného strategického prostoru**, jehož obranyschopnost je závislá na udržení kompaktnosti, akceschopnosti státu a zabezpečení podmínek pro manévr ozbrojenými silami po celém území. To znamená, že současná obrana představuje vysoce dynamickou činnost vojsk na strategickém území státu spojenou se spolehlivým udržením důležitých prostorů a přehrazením nebezpečných směrů s vysoce aktivní činností druhých sledů.

Obranu ČSFR proto bude nejvýhodnější zabezpečovat centralizovaným úsilím od použití přiměřené vojenské síly až po použití celého obranného potenciálu.

■ Dalším rozhodujícím východiskem pro strategii obrany je **odvrátit ohrožení suverenity ČSFR včasným přijetím nezbytných obranných opatření** na základě zjištění příprav k vojenskému napadení.

Odvracení napadení je požadavkem, jehož význam je v československé vojenské doktríně zvláště zdůrazněn a je součástí i doktrínou charakterizovaného hlavního úkolu ČSA. Opatření k odvrácení napadení ve vojenské oblasti je součástí celého komplexu politických, ekonomických, sociálních, kulturních a dalších celospolečenských a organizačních opatření, plánovaných a uskutečňovaných orgány státní správy v závislosti na míře ohrožení ČSFR. Postupná realizace jednotlivých opatření ve všech uvedených oblastech má za cíl **demonstrovat naše rozhodné odhodlání k obraně suverenity a územní celistvosti státu s použitím všech prostředků**.

Ve vojenské oblasti tento úkol, rozhodné demonstrace odhodlání bránit suverenitu státu, musí být podložen akceschopností celého obranného systému, zejména však dokonalou připraveností a fungováním mobilizačního systému a vysokou úrovní připravenosti vojsk. Demonstrování opatření nemohou být pouze samoúčelná, ale musí zapadat do celkové přípravy ozbrojených sil k odražení agrese.

Vznik a případné prohlubování krizového období musí ozbrojené síly plně využít k postupnému, organizovanému uvedení do **plné připravenosti** a získání výhodných podmínek k odražení možné agrese. Toho lze dosáhnout postupnou realizací dílčích, na sebe navazujících opatření, rozložených do delšího časového období (v závislosti na situaci), zabezpečujících organizovaný růst bojové síly a připravenosti ČSA k obraně ČSFR.

Předpokladem k zabezpečení obrany státu v duchu uvedeného pojetí a v souladu s hlavním úkolem stanovených vojenskou doktrínou je splnění následujících **základních úkolů Čs. armády**:

● V návaznosti na přijatou komplexní strategii obrany země, přehodnotit zásady operačního a taktického použití vojsk ČSA při vedení obrany a prosadit je do přípravy velitelského sboru. V souladu s požadavky vycházejícími z plánu použití vojsk Čs. armády při obraně ČSFR pokračovat po jednotlivých etapách v započaté zásadní přestavbě organizační struktury armády a dokončit dislokační změny vojsk.

● Vybudovat účinný systém zpravodajského zabezpečení a výměny informací k včasnému odhalení vojenského ohrožení.

● U každého vojenského velitelství udržovat potřebnou část sil, která umožní jejich použití k plnění obranných úkolů v minimálních časových lhůtách. K řízení činnosti vojsk mít rozvinutý systém kvalitně připravených orgánů velení.

● Protivzdušná obrana celého územní ČSFR je zabezpečována komplexně v rámci jednotného centrálně řízeného systému, který podle možností zdokonalovat zaváděním moderních protiletadlových prostředků. K odražení jednotlivých nebo malých skupinových vzdušných cílů mít v nepřetržité pohotovosti nezbytné prostředky protivzdušné obrany včetně stíhacího letectva.

● Přehodnotit a nově koncipovat systém mobilizačního rozvinování vojsk. Opustit přitom principy skrytého provádění mobilizace a naopak dávat přednost takovým formám, které budou dostatečně přesvědčivé vyjadřovat odhodlání k obraně a tím působit jako faktor k odvrácení ozbrojeného konfliktu.

● Za součást zabezpečení obrany považovat i civilní obranu, kterou již v míru vybudovat jako plně funkční záchranný systém působící ve prospěch ochrany obyvatelstva.

● Vypracovat novou koncepci přípravy teritoria státu k obraně, orientovanou na ekonomicky únosné a z vojenského hlediska opodstatněné ovlivňování především víceúčelového rozvoje infrastruktury země. Přehodnotit současný systém operační přípravy státního území a způsob součinnosti mezi ČSA a odpovědnými resorty státní správy při jejím zabezpečování v souladu s požadavky vojenské doktríny a operačního plánu použití vojsk ČSA při obraně ČSFR.

Základní úkoly Čs. armády při zabezpečení ochrany ČSFR bude nutné v co nejkratší době rozpracovat do všech oblastí života armády a způsob jejich splnění vyjádřit v souboru koncepčních dokumentů včetně legislativního zabezpečení s působností potřebnou pro plnění úkolů vyplývajících pro FMO z kompetenčního zákona. V duchu uvedených základních úkolů musí být vojenskou vědou rozpracován celý systém operační přípravy velitelů a štábů, výchovy a výcviku vojsk.

Uvedené úkoly ve svém obsahu zahrnují prakticky všechny rozhodující oblasti činnosti armády. Jejich splněním tak bude jednak zabezpečena obrana ČSFR ze všech možných směrů ohrožení, a to i v situacích, kdy ohrožení celistvosti a suverenity státu nemusí mít charakter válečného konfliktu a navíc bude naplněn i jeden ze základních požadavků vojenské doktríny, uskutečnit zásadní přestavbu ozbrojených sil a vybudovat armádu výlučně obranného charakteru.

Pokusil jsem se objasnit základní principy vojenské doktríny, vnější a vnitřní podmínky ovlivňující obranyschopnost ČSFR a z nich vyplývající operační strategická východiska pro čs. vojenskou strategii. Vytváříme ji s cílem zabezpečit obranu státu vlastními silami i zapojením ČSFR do evropského bezpečnostního systému a v součinnosti se sousedními zeměmi zajistit mírové soužití ve střední Evropě.

Za současného stavu zajištění bezpečnosti zemí střední Evropy vzrůstá pro ČSFR význam bilaterálních smluv, spočívajících zejména ve vzájemných zárukách respektování suverenity států a vyjadřující snahu o vytvoření celoevropského bezpečnostního systému.

Československá vojenská strategie má tedy charakter strategie samostatné obrany s předpokladem využití mechanismů evropské bezpečnosti a vzájemné spolupráce pro zajištění suverenity a územní celistvosti státu.

Čs. vojenská strategie vychází z vojenské doktríny státu, má zásadní obranný charakter a řeší základní otázky přípravy výstavby a použití Čs. armády k odvrácení napadení i k vedení ozbrojené činnosti k odražení napadení a zajištění státní suverenity.